

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 45

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

לשכת מצאנו יין

לשכת ראשונים

לשכת המדע רחובות

אדר א' תשפ"ד

העלון הדיגיטלי

פברואר 2024

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה – עזרא קורן, ענת קורן, חנה דוד

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

ישראלים ביפן: לא לשכוח לרחוץ גם אחורי האוזניים ... – ד"ר יואב גל

על שימור הפוריות – כדאי לדעת – נופרת קרן

תולדותיה של הספרייה ברחובות – צבי תדמור

מנהרות לחימה בגליל – שוקי ברנדווין

חלון לעלון

יוסי רזי

סבתא עם מגבעת שחורה נושאת את דבריה בנועם, ברהיטות, ומשלימה אותם בתפילה גדולה לקב"ה שיושיע את נכדה מהשבי, כמו גם את כל שאר החטופות והחטופים.

בעקבותיה קוראת אימא אחת לבעלה שמקשיב לה, אולי, מאחת מהמנהרות העמוקות והאפלות שבעזה, ומספרת לו שבכל פעם שילדיהם רוצים, מאד, לדבר איתו, יוצאים כולם אל מחוץ לבית וצועקים לשמיים שיעבירו את המסר וצעתם תישמע למעמקים.

ואבא אחד, אחר, אינו יכול לעמוד בעומס, רותח על כל הנוכחים באוהל קרובי החטופים.

"במה יעזרו הנאומים והתחינות והבקשות?" הוא זועק מדם ליבו. "תעשו משהו, אני רוצה לקבל את הבן בחזרה". כמה ממקורביו מכוונים אותו אל מחוץ לאוהל, לכיכר הסמוכה למוזיאון, מנסים, איכשהו, להרגיעו. מאוחר יותר, כאשר כל בני המשפחה יעלו על הבמה ויישאו את דבריהם, כמו רבים אחרים שעשו זאת במוצ"ש האחרון, הוא לא יהיה ביניהם. כוחותיו הולכים ותשים, הוא לא יכול לעשות יותר את מה שעשה מאז ה-7/10.

זעקת משפחות החטופים בתל אביב (צילום: זיו קורן, כלכליסט)

כל אחת ואחד מהחטופים הוא טרגדיה בפני עצמה והאלפים שנמצאים שם בעצרת יכולים רק להתייצב בדממה, לצעוק ולשיר כשצריך, לגלות נוכחות, להיות עדים עם חמלה לטרגדיה הכללית

וישנם שם קשישים, כמוני, בקהל הנאספים, שחשים דקירה נוספת בלב כאשר מעלים על הבמה ועל המסכים (מספר מסכים) את דמותו של חטוף קשיש כמונו, בן גילנו.

איך ניתן להתקיים ולשרוד בתנאים כאלה, ולהישאר בריא בגוף, בנפש?!

נקווה לטוב

=====

בעלון זה כותבת נופרת קרן, אחות יועצת פוריות, על שימור פוריות – נושא מתקדם כפי שתיווכחו לקרוא; ואם לא נוגע ישירות לבני גילנו – יש לו זיקה לבנותינו או נכדותינו. וטוב כרגיל לדעת.

כמו כן כתבתו של שוקי ברנדויין שעוסקת בנושא אקטואלי ביותר – מנהרות, הגם שהוא נוגע במנהרות מימי בר כוכבא.

כתבתו של ד"ר יאיר שרן מעניינת במיוחד – מסכמת התפתחויותיה של שנת 2023 - מעבירה אותנו מגודש האירועים אצלנו בשכונה לעולם הגדול שכמעט ונשכח מאיתנו.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

נפתח בנושאים שאינם קשורים למלחמה: השבוע ערכנו במועצה אזורית דרום, אירוע חגיגי של החלפת נשיאים בלשכות הנשיא ויצמן והמדע רחובות. האירוע החל במפגש רעים של חברי הלשכות, ואורחים שהגיעו מלשכות המועצה בראשון לציון ונס ציונה. לאחר מכן ערכנו טקס מסורתי של הדלקת מנורה שמסמלת את שבעת ערכי היסוד של הארגון. בסיום טקס הדלקת הנרות, שני הנשיאים הקדשו על ידי הח"מ, ובידיהם הופקדו

מקבות העץ המסמלות את מנהיגותם ומחויבותם לארגון, ערכיו ומטרותיו. לנשיאה היוצאת ענת קורן, תודות על הקמת לשכת המדע בעבודה רבה ומאומצת תוך ניצול ניסיונה הרב. לנשיאים הנשיאים הנכנסים אידה רוזנטל ויוסי זיו, הצלחה רבה בתפקיד, והמשך שגשוג ללשכות. לאחר הטקס הופיע אריאב בוכריס בנגינה וירטואוזית על כינור. הוא הנעים את זמננו בקטעי מוזיקה קלאסית ושירים עבריים בטעם של פעם. יישר כוח ליוזמים, למארגנים והמבצעים של הערב שניתק אותנו לשעה קלה מהמציאות המורכבת שאנו חווים.

באירוע של מספר ימים חגגנו במסגרת המועצה את חג האילנות – ט"ו בשבט. האירוע נעשה בשיתוף קק"ל. אירחנו שתי קבוצות של אנשים בעלי צרכים מיוחדים. כתבה מפורטת בפרק מה נשמע בלשכות. תודה למארגנים ולכל מי שתרום להצלחת האירוע.

חברי המועצה חזרו לפעילות חברתית והתנדבותית מלאה. הלשכות חידשו את המפגשים,

הסירים וההתנדבות הרגילה והמיוחדת למלחמה. כמו כן התגייסו למתן תרומות במסגרת "קרן חיים". הכספים יועברו ע"י הגזברים בתקופה הקרובה.

לא ניתן לסיים בלי לציין את אירועי המלחמה הקשה שעוברת עלינו. היום מציינים את היום ה-137 למלחמה. לא אבידנו את התקווה לשחרורם בהקדם של החטופים, מידי יום נוספים שמות לרשימת הנופלים. בנוסף לכך דאגה לעתיד 120 אלף מפונים בדרום ובצפון. ברקע חוזרות ועולות המחלוקות הפוליטיות, והמציאות מורכבת מתמיד.

בתקווה לימים שקטים

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

לשכות המועצה האזורית דרום מסיירים עם קק"ל

אירוע הנטיעות המשותף של לשכות "בני ברית" עם קק"ל (קרן קיימת לישראל) הופך למסורת החל משנה שעברה. השתתפו באירוע לשכות בני ברית רחובות וראשון לציון וגם חברים בקהילת אנו"ש מטעם עיריית ראשון לציון.

התכנסנו במצפה הראל, כאשר ממעל עננים שחורים וכבדים, וראה זה פלא, הפוגת גשם לאחר ממטרים עזים משמים, אחד החברים פרש ניילונים על מדרגות הישיבה על מנת לאפשר לאנשים לשבת על משטח בטון יבש.

ארנון המדריך סוקר את הנוף הנגלה אלינו בפרוזדור ירושלים. באופק: מודיעין, נחשון, מנזר השתקנים, נווה שלום ישוב שבו כ- 50 משפחות מעורבות יהודים וערבים, הוקם על מנת להוכיח שאפשר לחיות ביחד.

מספר לנו על תכנית החלוקה של האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 שהתקבלה בשמחה בקרב הציבור היהודי ובהתנגדות עזה של הציבור הערבי. באותם ימים נסגרו נתיבי הדרכים לתנועה, הדרך הראשית לירושלים נשלטה על ידי כוחות ערבים. ההנחייה של דוד בן גוריון לכוחות "ההגנה" הייתה לפרוץ דרך חדשה לשיירות האספקה לירושלים.

ב- 14 למאי 1948 הכריז דוד בן-גוריון על הקמת מדינת ישראל. ולמחרת פרצה מלחמה כוללת בהשתתפות 5 מדינות ערביות. באמצע יוני 48 דווח על רכב של "ההגנה" שהצליח לעקוף את הדרך הראשית והוחלט, להעביר את השיירות בדרך החלופית שנקראה "דרך בורמה".

התחנה השנייה: משתלה גדולה של קק"ל ביער אשתאול. המדריכה **מיכל** נתנה סקירה על פעולות הקק"ל בעבר ובהווה. סמל קרן הקיימת לישראל בצבעים: חום, ירוק, כחול-אדמה, מים ועצים.

קק"ל עוסקת ברכישת קרקעות, בפיתוח מאגרי מים (כ- 200 במספר) ברחבי הארץ, נטיעת עצים, שיקום נחלים, שימור ציפורים נודדות וחינוך לשימור הטבע והסביבה.

ביקרנו במשתלת אשתאול שהיא אחת משלוש משתלות הפועלות מטעם קק"ל. במשתלה הוצג אופן גידול השתילים מהזרע ועד לשתילה ביערות. כאן מיוצרים כ- 250 אלף עצים בשנה אחת, באמצעות 4 עובדים בלבד. זרעי האורן נלקחים מאצטרובלים, את הזרעים מכניסים למים חמים ולמגשים המכילים מצע ורמוקוליט. אותם שמים באינקובטור מחומם לטמפרטורה 24°C עד 27°C . שבועיים לאחר מכן מועברים לחממה, גם כאן למשך שבועיים ולאחר מכן נחשפים השתילים לשדה מבוקר ופתוח לפני ייעודם הסופי ביער.

בשלב זה כשכולנו בחממה, נפתחו לפתע ארובות השמים וגשם כבד ניתך.

לאחר שפסק הגשם, המשכנו בפעילות של זריעת נבטוטים בקיט אדמת קוקוס, השקיה וקישוט העציץ.

השתתפנו בהרצאה של **ארנון** הכוללת שאלות באמצעות משחק חבלים וסולמות. הוא הציג תמונות עם הקשר לניב ידוע (לדוגמא: נח על זרי דפנה, נתלה באילנות גבוהים ועוד).

בעת הזו, הגישה בקק"ל לגוון את היערות עם עצים רחבי עלים כמו כליל החורש, חרובים, דולב, אלון, אלה וזאת על מנת למנוע את אפקט השריפה החמור שעושה עץ האורן.

מאז היווסדה נטעה קק"ל כ- 240 מיליון עצים.

התחנה השלישית: חניון ואנדרטת מח"ל (מתנדבי חוץ לארץ). אדריכל נוף **יורם שחר** מנציח באמצעות המילה מח"ל, את מתנדבי חוץ לארץ שנהרגו במהלך מלחמת העצמאות.

המתנדבים ששמותיהם חקוקים על לוחות שיש, הגיעו מחו"ל במהלך הלחימה ונפלו.

בן גוריון אמר "קשה להעריך במילים את תוצאות המלחמה, לולא הגעתם אלינו בתש"ח".

בסיום הסיור הופתענו לטעום ולהריח פיתות חמות עם לבנה שנאפו במקום.

תודה רבה לרבים שטרחו להוציא לפועל את הסיור המקסים בניהם: **אבי ארז, ארנון משה, ואבי מלינסקי**.

ערכו: עזרא וענת קורן לשכת המדע - רחובות

15 בפברואר 2024

משיב הרוח / ענת קורן

שְׂרָשֵׁי עֲצִים יִהְפְּכוּ לְיַעַר
אֲרוֹן, אֵלוֹן וְאַלְהָה יִפְתָּחוּ לְשַׁעַר
צְמִרְתָּם תִּפְאַרְתָּם.
כָּל הָר יַעֲטוּ כְּלָם
וְיִבְאוּ הַמּוֹנִים יַחֲסוּ בְּצִלָּם.

אָדָם הַכְּלֵנִית וְצִנִּיעוֹת הַרְקֵפֶת
עַל מַרְבֵּד יָרֵק
עַת צֵאת מִנְדָּנָה הַחֲמָה
נִפְיחוּ גְלֵי תִקְוָה
כְּנָגֵד רִיחוֹת מִלְחָמָה.

וּתִשְׁקֹט הָאָרֶץ וּתִתְפָּרַח
וְיִשׁוּבוּ כְּלָם
לְגִבּוֹלָם.

אֶל פְּסָגַת הַהָר הַעֲפִלְנוּ
וּמִמְצִיגָה הָרָאֵל הִשְׁקִפְנוּ
אֶל יְשׁוּבִים וּכְבִישִׁים
עֲמָקִים וּגְבְעוֹת
הַרְחֵק נִרְחִיק רְאוֹת.

וּבְחִזְרָה לְשָׁנוֹת תִּקְוָה
לוֹחֲמִים עֲזִי נִפְשׁ לְמַעַן הָאֵמָה
פְּלִסוּ בִּידֵיהֶם דְּרָכֵי לְחִימָה
אֵלֵי בֵּינָה נְצוּרָה.

וּבְמִשְׁתַּלֵּת אֲשֶׁתְּאוֹל
הִשְׁתַּאֲוִנוּ בְּמִבְטֵים
אֶל מוֹל זָרְעִים מִנְבִּיטִים
מִעֲמִיקִים, מִשְׁתַּרְשֵׁים
לְתוֹכֵי אֵמָה אֲדָמָה
עוֹטְפֶת, חוֹבֶקֶת וְחֲמָה.

15.2.2024

מפגש חודש פברואר של לשכת "מצאנו יין" בני ברית ראשון לציון.

המפגש נערך ב 3.2.2024 אצל חברינו: זהבה ואיציק דביר.

מאד התלבטנו באיזה פורמט לבחור בצוק העיתים ובחרנו באמן האורח שלנו את עוזי רוזנבלט - וירטואוז האקורדיון. (בחירה שהתבררה כנכונה מאד...)

את הערב פתחנו בתודה למארחים ובברכה לאורחת הכבוד שלנו הגב' רחל בר הנפלאה אשתו של חיים בר ז"ל הגזבר המוערך של בני ברית, וחברתם הטובה של המארחים.

אחרי כמה הודעות פתחנו את הערב בברכה לזוג חדש ללשכתנו: גילה קלר ואילן וינוגרין: (גילן...)

ברכנו את ברכה גולדנברג סגנית נשיא בני ברית מנו כהן, יו"ר מועצה אזורית השרון והמנטורית הנערצת שלנו ליום הולדתה וברכות להחלמה מהירה!

יו"ר מועצה אזורית דרום האהוב: אבי ארז שיבח את לשכתנו ונשא דברים על פעילות בני ברית בארץ ובעולם, על התרומה הגדולה גם של לשכתנו לקיבוצי העוטף וההתנדבות בהיקף ענק.

זהבה דביר אחראית ההתנדבות שלנו, נשאה דברים בנושא ההתנדבות וקראה לחברים לסיים את הרשימות בהקדם.

הזכרנו את כנס בנות ברית ליום האשה ואת הפנינג הנטיעות לט"ו בשבט.

עברנו לשולחן הערוך בטוב טעם תרתי משמע ולאחר מכן לחלק האומנותי.

וירטואוז האקורדיון:

עוזי רוזנבלט פתח בשירי ארץ ישראל האהובים
והשקטים בתחילה ולאט לאט לשירים קצביים
יותר.

נפלא, נפלא, נפלא!!!

לעוזי נחלצה ל'עזרה' חברתנו החדשה גילה קלר
ופצחה בשירה נפלאה יחד איתו...

נפלא, נפלא, נפלא!!!

תודה ענקית לעוזי על הערב הנהדר במחיצתו!
שוב, תודה למארחים מש' דביר היקרה ותודה
חברי לשכת "מצאנו יין" היקרים!

לשכה לתפארת.

שלכם ובשבילכם

חנה דוד, נשיאה

"מפגש אטומי" בלשכת "נס"

במוצ"ש 17.2.24 נפגשנו בביתם של ציפי ומנחם הרמן
למפגש החודשי שלנו. הערב התחיל עם כיבוד עשיר
וטעים שהוכן ע"י חברות הלשכה.

פתחנו במעגל שיח שיעודד את כולנו בסימן "משנכנס
אדר מרבין בשמחה". חברינו יפה, ביני, זהבה ומיה
שיתפו אותנו בחוויות מההתנדבות שלהם. מרגש
ומשמח מאד לראות כמה כוח וסיפוק יש בנתינה.

חברים שיצאו לטיול ט"ו בשבט ביום חמישי שיתפו
חוויות מהטיול.

ההרצאה של מנחם טילמן על 'פרויקט האטום של
מדינת ישראל' הייתה מרתקת ומעשירה. מנחם נתן
סקירה רחבה מאד כולל שמות תאריכים ואירועים
במהלך חיי הפרויקט הגדול הזה.

שני עשורים הראשונים הם הכי חשובים בתולדות כל

מדינה. הם מעצבים את עתידה. כמה חודשים לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, בן גוריון בביקורו בברגן-בלזן, אמר "אם וכאשר תקום מדינה לעם היהודי אעשה הכל שתהיה פצצת אטום למדינת ישראל על מנת שלא תהיה עוד ברגן-

בלזן". שלושה אבות לפרויקט האטום, בן גוריון, שמעון פרס ופרופ' דוד ברגמן, אבי הטכנולוגיה. ההחלטה הייתה ששימוש בנשק זה יהיה רק אם תותקף ישראל בנשק לא קונבנציונאלי או יש סכנה מיידית על קיום המדינה.

סיימנו את המפגש המהנה והמגבש בקינוחים טעימים בציפייה למפגש הבא בחודש מרץ. אנחנו מאחלים רפואה שלמה לנשיאה שלנו מלכה סולומונוביץ ולאיציק שהיו חסרים במפגש אך ליווי אותנו מרחוק.

כתבה: נינה לוי- לשכת נס.

מה יהיה? מבט אל העתיד הפעם על: סיכום שנת 2023 ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

עם כניסתנו לשנה האזרחית החדשה, 2024, נקדיש את הרשימה לנקודות חשובות בסיכום השנה החולפת, שנת 2023, במדע והטכנולוגיה.

אין ספק שבתחום הטכנולוגי-מדעי שנת 2023 אופיינה בהתפתחות דרמטית של הבינה המלאכותית. העולם נחשף בעוצמה לנפלאות הבינה המלאכותית באמצעות תוכנת ChatGPT שימושיה והשפעותיה האפשריות על אורחות חיינו: בתרבות, בעבודה, בחנוך ובתחומים רבים אחרים. הבנת המשמעויות והיכולות הפוטנציאליות, כמו גם הסיכונים, של בינה מלאכותית הביאו גם למספר צעדים שמטרתם להשיג בעתיד שליטה ובקרה טובים יותר על הפעילות בתחום. בכלל זה:

- א. סין וארה"ב מקימות קבוצת עבודה משותפת לבטיחות של בינה מלאכותית.
- ב. ההשפעות של בינה מלאכותית נבחנים בפורומים של האו"ם כולל אולי גיבוש אמנה בינלאומית בנושא.
- ג. מועצת הביטחון דנה במשמעויות הביטחוניות של בינה מלאכותית ודורותיה השונים.
- ד. מדינות שונות מגבשות רגולציה לפעילות בתחום, כולל סין והאיחוד האירופי.
- ה. סין, ארה"ב ועוד 27 מדינות חתמו על הצהרה משותפת לפיתוח בטיחותי של בינה מלאכותית.

אין ספק ששנת 2024 תביא לעוד פריצות דרך והתפתחויות מרשימות שאולי יבשרו מהפיכה טכנולוגית חדשה.

בינה מלאכותית היא נושא אחד בשרשרת ארוכה של נושאים בולטים הראויים לציון ואשר עשויה להיות להם השפעה עתידית על העולם הטכנולוגי והחברתי. הנה כמה מהם:

1. אירופה שרדה את החורף עם מקורות אנרגיה מתחדשים. הגבלת אספקת הדלק מרוסיה תרמה רבות למיפנה זה. אירופה הפיקה חשמל ממקורות מתחדשים בהיקף של מעל 50%.
2. ההתחממות הגלובלית נמשכת. הטמפרטורה העולמית הממוצעת עלתה מעבר ל 2 מעלות מעל הטמפרטורה בעידן הטרומ תעשייתי פעם ראשונה בהסטוריה.
3. חודשי יולי עד אוקטובר נרשמו כחודשים החמים ביותר בהיסטוריה. ההתחממות הגלובלית אינה שוקטת על שמריה.
4. בית הדין האירופי לזכויות אדם דן ב- 33 מקרים של ממשלות שתרמו להחמרה של התחממות גלובלית.
5. השימוש בחדשות כזב (פייק-ניוז) גדל בצורה ניכרת.
6. נחתמה אמנה חדשה של האו"ם לשימור והגנה על המגוון הביולוגי הימי.
7. אטום בודד צולם בקרניא.
8. סין מקדימה את ארה"ב בפרסום מאמרים מדעיים על פי המדד של NATURE.
9. הודו מקדימה את סין בגודל האוכלוסייה.
10. תרופה חדשה לאלצהיימר הקטינה את הופעת המחלה ב 35 אחוז.

11. מרכיבי חיים נמצאו בחלל. (מהיכן הגיעו לשם?)
12. רעידות אדמה חזקות בסוריה וטורקיה הביאו לאכיפה של תקנים חדשים לבנייה.
13. אושר על ידי ה-FDA ניסוי אנוש בהשתלת ציפים מוחיים של חברת ניראלינק של אילון מאסק.
14. בשר עוף טהור שמקורו בחומר גנטי ללא אושר לשימוש.
15. פעילות מוחית אנושית תורגמה לזרימה רציפה של טקסט.
16. חלקיקי ננו של פלסטיק עברו את מחסום דם מח בעכברים.

לא נוכל לסיים רשימה זו בלי לציין את המשך הלחימה באוקראינה ואת המלחמה ברצועת עזה כשני אירועים משמעותיים בשנה החולפת שאין ספק שתהיה להם השפעה מעבר למדינות המעורבות.

נקווה לטוב

ישראלים ביפן: לא לשכוח לרחוץ גם אחורי האוזניים ...

ד"ר יואב גל

עוד אחד מביטויי העבר הרחוק שכילד קטן שמעתי לא מעט וכנראה שמוכר לעוד רבים ולא ברור מאיפה הגיעו, היה הזירוז למקלחת בסוף היום בתוספת ההדגשה שלא לשכוח לרחוץ גם מאחורי האוזניים כי עוד מעט אפשר לגדל שם תפוחי אדמה... סך הכול, באקלים ישראלי החם, ולעיתים קרובות גם לח, הרחצה היא לרבים כמעט עניין של שגרה הכרחית כמובן מאליו בלי שיש צורך מיוחד לעודדו. למעשה בכל רחבי אגן הים התיכון היה נוהג זה נפוץ למדי כבר בעולם העתיק. לשיאה הציבורי הגיעה הרחצה בימי התפארת של רומא שאז כללו המרחצאות מספר מרחבי משנה, שכללו סאונה, חדר אדים, חדר מים חמים ובו מים חמים שזרמו באופן רצוף, חדר מים פושרים וחדר מים קרים. המרחץ שימש גם כמועדון חברתי של תושבי הסביבה. לעיתים כלל המתחם גם ספריה ועוד מגוון רחב של פעילויות חברתיות ותרבותיות כמו גם מרחב לאימונים אתלטיים וגני נוי להתרגעות.

אבל השלטון המרכזי ברומא נפל, אמות המים אל המרחצאות נהרסו, ובאופן כללי לא היה מי שישלם עבור התענוג של החזקת מערכת ציבורית כה יקרה. מעבר לכך, גם הכנסייה הקתולית הלכה וחיזקה את מעמדה. הירונימוס, שהתהלך בין מאמיניו בסוף המאה הרביעית ותחילת החמישית לספירה והיה מעמודי התווך של הכנסייה, הכריז שהאמונה הייתה מטהר רב עוצמה, יותר ממים. בעקבותיו נוצרים רבים שהתייחסו לדבריו באופן מילולי לא התרחצו אף פעם. האפיפיור גרגוריוס הגדול, במחצית השנייה של המאה השישית לספירה, אמנם הבין שיש זמנים בהם ראוי לעשות מקלחת, אבל בשום פנים ואופן אסור ליהנות ממנה, שמא תיהפך להזדמנות לריגוש הנפש ולתענוגות הגוף. היה זה בעיקרו חלק ממהלך פוליטי נרחב יותר של הפגנת כוח כנגד המוסדות הרומיים הישנים ונועד, בין השאר, למקד את חיי המאמינים בכנסייה ובנציגיה עלי אדמות כמקשרים בלעדיים אל עינוגי העולם הבא.

ביפן לעומת זאת לא הייתה כנסייה קתולית. בנוסף, בהיות הארכיפלג תוצר של תפר בין הלוחות הטקטוניים ואזור געשי פעיל, הרי שמעינות חמים פזורים לאורכה ולרוחבה של הארץ כמעט מבלי שיש צורך להשקיע כספים בהזרמת המים ממקומות רחוקים.

בנוסף - הסביבה התרבותית שהתפתחה מהשינטו והבודהיזם, היותר ליברלים ופתוחים מהכנסייה - הביאה ליחס פשוט, ענייני, ונטול כל עומס תרבותי לעירום אנושי. לכן, גם לא נוצרה עקה חברתית על רחצה, ומתקני מרחץ משותפים לגברים ונשים היו מקובלים עד לתחילת המאה ה-20. למעשה גם כיום ניתן למצוא כאלו, אם כי לא באופן נפוץ כל כך.

עדיין קיים גם הגורם השלישי של השינטו והבודהיזם. בניגוד גמור לעמדות מקובלות במערב, לא השינטו ולא הבודהיזם עומדים בהגדרה הנדרשת מאמונה דתית. הגדרה זו נשענת בעיקרה ובאופן סכמתי למדי על קודקס, ספר חוקים סגור, של 'כך תעשה'. האמונה הדתית נזקקת לספר הוראות, שברור לגמרי שמקורו הוא אלוהי, ובהתאם לתפישת החטא ועונשו, אם תנהג בהתאם למצווה הרי שמובטח לך מקום בגן עדן לצדו של האל הטוב והמיטיב ושאר ההטבות הנלוות. בהתאם לכך, אם פשעת ועברת על חוקי האמונה, הרי שמובטחים לך ייסורי גיהנום לנצח נצחים. גם השינטו וגם הבודהיזם אינם דת, אין להם קודקס מחייב, וניתן לראות בשתיהן על כל השוני שביניהן מעין המלצה לניהול אורח חיים הרמוני עם הסביבה בעודך בחיים ולא לאחר שהחזרת ציוד ועזבת את העולם הגשמי.

בהתאם לתפיסה זו, ניקוי הנפש במטרה לשפר את החיים, קשור באופן הדוק גם לניקוי הגוף. כלומר, התלכלכת? קר לך ביום חורפי מושלג? סתם נדרשת התרגעות בסוף יום? אין שום איסור אלוהי, לך להתרחץ, ואל תשכח לרחוץ מאחורי האוזניים ...

ביפן המודרנית, אמבטיות חמות הן חלק כה גדול בחיי היומיום, עד כי בשפה היפנית יש מילים רבות כדי להסביר חוויות רחצה. למשל, סנטו 銭湯 הוא שמם של המרחצאות הציבוריים. השם מורכב משתי סימניות כאשר הראשונה הוא שמו של מטבע שהיה בשימוש בעבר וערכו כמאית היין, והסימנייה השנייה פירושה מים חמים. כלומר, מאז ומתמיד היה השימוש במרחץ הציבורי פתוח, נגיש וזול מאוד עבור כל אחד. ישנם גם המעיינות החמים הטבעיים הנקראים אונסן 温泉 כאשר הסימנייה הראשונה פירושה חמים והשנייה פירושה מעין. למרות שהבנייה המודרנית ביפן כוללת בכל בית מגורים גם חדר רחצה, הרי שעדיין השימוש במרחצאות הציבוריים נפוץ למדי.

כמו הרבה דברים אחרים ביפן, כל מה שאפשר להכניס לפרוטוקול מסודר הרי שאפשר לסמוך על היפנים שיעשו כך. בהתאם יש ביפן כללי התנהגות די נוקשים המפורטים ב'חוק המעיינות החמים'. למשל, כדי להיקרא באופן חוקי אונסן, נדרש שיהיו מים חמים בטמפרטורה של לפחות 25 מעלות צלזיוס ושיכילו מינרלים מוגדרים. יש את האונסן הטבעי ויש גם את המלאכותי ושניהם חייבים לעמוד בתקן בהתאם לחוק.

לשימוש בסנטו יש כללים מאוד מחמירים והיפנים עוקבים אחריהם בטבעיות רבה. למטייל הישראלי העניין קצת יותר קשה, אבל כשמאמצים את מנהג המקום הדבר בהחלט הופך לחוויה אותה מבקשים לחזור ולנצל בכל הזדמנות. למרחץ יש שלושה אזורים מובחנים. האזור היבש אליו מגיעים לפני הרחצה וממנו יוצאים לאחר הרחצה, שם נמצאים תאי הבגדים, ועוד פרטי התארגנות בהתאם לרמתו של המקום. כמובן שקודם לכול יש 'הר' של מגבות נקיות ורכות. בדרך כלל בשני גדלים: רגילה וקטנה. לאזור הרטוב לוקחים רק את הקטנה, כדי שיהיה מה לשים על הראש. בנוסף יש ממיבשי שיער יוקרתיים, מנקי אוזניים, קוסמטיקת טיפוח וכיוצא באלו עד לאן שהדמיון יכול לקחת.

המקור:

<https://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2022/sep/05/tokyo-traditional-sento-bathhouses-fight-for-survival-in-pictures>

אל האזור הרטוב נכנסים בעירום מלא, מתיישבים על שרפרפים ומסתבנים היטב, חופפים שיער למי שיש. ישנם ברזים וראשי מקלחת כמקובל, אבל יפני המכבד את עצמו, לאחר שמסובן, משופשף היטב, מקורצף, ונקי לעילא ולעילא, ימלא קערית מאלו הפזרות בכל מקום וישפוך על עצמו מלמעלה כמה פעמים עדי שלא יוותר ולו גם זכר לסבון או למה שלוקח אתו. למה לא להישטף במקלחת? כי ככה זה ביפן ... בפינה זו ניתן גם להתגלח, או לטפח את עצמך בדרכים מקובלות אחרות וכל עמדה כזו מצוידת היטב בכל שנדרש ולא צריך להביא מהבית כלום. לגברים את שלהם ולנשים את שלהן, הכול בהתאם למקובל ביפן. רק לאחר השלמת תהליך הניקיון הקפדני הזה, ניתן להיכנס לאזור האמבטיות או הבריכות, או שיש גם וגם, תלוי בסנטו. כאשר יש אמבטיות, המים בכל אחת מהבריכות בטמפרטורה שונה, וכאשר יש בריכות במקרים רבים יש בריכה פנימית בתוך המבנה הסגור ויש גם בריכה במרפסת חיצונית שחשופה לתנאי מזג האוויר וזוכה לפופולריות רבה יותר כאשר הטמפרטורה בחוץ נמוכה יותר ומושלגת יותר.

השיטה דומה מאוד בסנטו ובאונסן, אז מה ההבדל ?

המקור: Pixta

תלוי במים כמובן, ובחוק. כי כזכור, ביפן עסקינן... אבל גם במידה רבה סוג השימוש. חוקים כמו חוק בית המרחץ הציבורי מכירים רשמית בסנטו כחינוי לבריאות והיגיינה קהילתית. הכרה זו אפשרה לסנטו רבים להישאר פתוחים גם במהלך סגר הקורונה. לעומת זאת, אונסן הוא בעיקר יעד לפנאי ורגיעה, בדרך כלל ממוקם מחוץ למרכזי הערים, ומגיעים אליהם בגלל אמבטיות מינרליות, ארוחות מיוחדות, ולינה.

גם המחירים שונים בין שני אלו. אונסן בדרך כלל הוא עסק פרטי בשוק חופשי ויקר יותר בהשוואה לסנטו. לעומת זאת, מחירי הסנטו מפוקחים על ידי הממשלה, ומשקפים את מעמדם כצורך ציבורי. מחירי הכניסה לסנטו הם כמה מאות י"ן כאשר לצורך השוואה מנת ראמן או משהו דומה לארוחת צהרים משביעה למדי (הכוונה כמובן ליפנים ולא כל כך

למטייל ישראלי), היא בסדר גודל של כ-800 יין. כך שברור שדמי השימוש בסנטו הם ממש זיל הזול.

בסנטו יש בדרך כלל מדיניות די מחמירה לגבי בעלי קעקועים. ואת השלט הבא אפשר למצוא בסגנונות שונים כמעט בכל סנטו:

חוק בית המרחץ הציבורי אינו אוסר במפורש על מבקרים מקועקעים להיכנס לסנטו, אבל מגביל את אלה שעלולים להוות סיכון לבריאות הציבור. חוקים אחרים מאפשרים לסרב לקבל אורחים העוסקים בפעילות בלתי חוקית או לשבש את המוסר הציבורי, ומכיוון שבאופן מסורתי קעקוע מזהה עם היאקוזה, לכן גם איסור על כל מי שעלול לגרום למבקרים אחרים להרגיש לא נוח.

בקיצור, למה לדבר הרבה, עלו עוד השבוע על מטוס ליפן ותצאו משם נקיים כמו יפני אמיתי.

על שימור פוריות – כדאי לדעת

נופרת קרן*

כידוע, טיפולי הפרייון הולכים ומתרבים.

שיעור התינוקות הנולדים כתוצאה מטיפולים עולה בהתמדה. הפוריות האנושית הולכת ופוחתת בקצב מסחרר. בפרייון הגבר קיימת הסכמה מדעית בנוגע לירידה וניתן היה להגיע אליה בייתר קלות, משום שאת פרייון הגבר ניתן למדוד בקלות יחסית, ע"י ביצוע בדיקות זרע. מחקר שיצא בינואר 2022 (פרופ' חגי לזין, שיבא) מתאר את קצב הירידה בכ 2.4% בשנה. זה אומר כ 24% בעשור.

החוקרים מסיקים מכך שמתקיימת ירידה גם בפרייון האישה, רק שקשה הרבה יותר לכמת אותה וזאת מכיוון שאיננו יכולים לספור ביציות בתוך השחלות. אין הוכחות לירידה בפרייון האישה למעט מרפאות הפוריות העמוסות ומכסות הטיפולים הבלתי נגמרות המבוצעות בישראל מדי שנה.

כמעט ואין ביננו אדם שאינו מכיר או שמע על מאותגרת/רי פוריות בסביבתו הקרובה. גם אם הילד הראשון הגיע בקלות יחסית לאחר הנישואין, הסיפור על הקושי שצץ לפתע בניסיונות להבאת אח או אחות שכיחים למדי.

קצב הירידה בפוריות מצביע על כך שהסיבות לירידה בפרייון הן סביבתיות (שינויים בהנדסת המזון, התחממות גלובלית, עישון חומרים מגוונים, שימוש בפלסטיק ועוד...) ולא גנטיות. מכיוון שהשינוי נמדד ב 50 השנים האחרונות ואילו שינוי בעל אופי גנטי הוא איטי נוצר למשך דורות רבים.

כ 26,000 מטופלות פוריות בישראל נכון ל 2022.

כתב העת הגרדיאן "The Guardian" פרסם בשנה שעברה את דו"ח ה WHO – ארגון הבריאות העולמי, שב 97 דפים קובע ומזהיר שאחת משש נשים תזדקק לטיפולי פוריות.

מהי אם כן אישה המוגדרת כמאותגרת פוריות?

אישה מתחת לגיל 35 שלא הרתה כתוצאה מקיום יחסי מין ללא אמצעי מניעה כלשהם, למשך שנה אחת או, אישה מעל גיל 35 שלא הצליחה להרות באותן נסיבות מעל לחצי שנה.

בשל אופייה התרבותי וההלכתי של מדינתנו, המעלה על נס את נושא ההולדה והפוריות מחד ומאידיך, מדחיקה את העלויות הגבוהות במסגרת חוק הבריאות המאפשר מימון והשתתפות המדינה בטיפולים, מצאו לנכון מקבלי ההחלטות לדחוק לשוליים את הטיפול במודעות בקרב אוכלוסיית הנשים והגברים בגיל הפוריות. לא תמצאו רופא משפחה השואל את מטופלותיו על תכניות הילודה העתידיות שלהן או מציג להן אפשרויות לקראת תכנון המשפחה. לא תתרחש נהירה של נשים צעירות אל קופות החולים בבקשה לאישור תהליכי שימור פוריות. על אף שמורגשת התעוררות מסוימת, אנחנו עדיין נמצאים הרחק מאחור ביחס למדינות העולם.

כך למשל, ניכר גם מהנתונים הבאים: בשנת 2018 בוצעו 315 מחזורים לשימור. בשנת 2019 בוצעו 740 מחזורים לשימור. בשנת 2020 עליה נוספת של 15% ועוד בימי קורונה. אלו עדיין מספרים קטנים יחסית ולטעמי היה צריך לעשות יותר. נשים בנות 25 חייבות לשאול את עצמן

היום, מה בתכנון שלהן בבחינת ילודה ומה הן יכולות לעשות עבור עצמן על מנת להבטיח שה יקרה.

כיום, המימון של שימור פוריות חברתי (הקפאת ביציות שאינה מסיבות רפואיות) הוא פרטי ברחבו. למעט מקרים בהם ניתן להוכיח אבחנה של ירידה ברזרבה שחלתית מוקדמת.

נשים צעירות רבות מדי, מתחת לגיל 30, מגלות כבאחת שחלון הפוריות שלהן נסגר. מעל לגיל 35 כבר אין המלצה רפואית, ברב המקרים, לשימור הביציות. ההמלצה היא למחר ולהרות, אם את מוכנה ואם לאו.

פעולות לשימור פוריות משמעותם התערבות רפואית פולשנית ונטילת תרופות. הטיפול מלווה בתחושות מגוונות, המשתנות מאשה לאשה וכוללות היבטים נפשיים וסוציאליים, מחיר כספי גבוה ולעיתים אף נשמר בסוד. המלצתי למעוניינות היא לפעול! לקחת את המושכות ולדאוג לעתיד הפריוני. לדאוג להדרכה משמעותית בנושא וליווי רגשי.

בישראל, מדוברת לאחרונה במיוחד סוגית שימור תאי זרע מחללים של מלחמת עזה. משפחות חללים רבות ואף בנות זוג, הביעו רצון לשמר זרע על מנת להבטיח המשכיות של הניפטר הצעיר. בתקדים יוצא דופן, נקצרו דגימות רקמת אשך מגופותיהם של כ-100 חללים והחוק בנושא עדיין לא הוסדר סופית, אך, בשל התנאים הקריטיים ההכרחיים לשימור (יש לקצור את הרקמה/זרע בתוך 24 שעות), החלו בהסדרת שורה של פעולות המאפשרת למשפחה/בת הזוג לפנות בשלב מאוחר יותר לרשויות עם ההחלטה הסופית.

*נופרת קרן היא אחות יועצת פוריות (M.A, R.N) ויועצת משפחתית מוסמכת, מדריכת הנקה ומרצה. nofrath@gmail.com

תולדותיה של הספרייה ברחובות (בית עקד ספרים)

צבי תדמור

הספרייה "שלנו", של הילדים ברחובות בשנות החמישים

של המאה שעברה, הייתה צמודה לבניין בית העם והקולנוע. "אגודת בית העם" בנתה את הספרייה ב-1936. העלייה אל הספרייה הייתה בגרם מדרגות מתעקל לקומה מעל הקופות של הקולנוע. בכניסה, אולם רחב ידיים נועד להיות

אולם הקריאה. בהמשכו ניצבה במה גדולה אליה הובילו שלוש מדרגות

"לקודש הקודשים". אזור האסור בתכלית האיסור לכניסת מבקרים. עמדו שם ארונות עמוסים בספרים. בין האולם לבין הבמה הפרידה מחיצה של סורגים מברזל, דלת, ואשנב קטן ומאחוריו על הבמה ישבה הגברת פרומה נוטוב מנהלת הספרייה. אישה צנומה, נמוכת קומה, צמות קלועות עוטרות את ראשה. זריזה, עם זיכרון פנומנלי, שולטת בממלכתה ביד רמה. לא אחת

ראיתי את הגברת נוטוב הולכת ברחוב. תמיד, השיבה לברכת השלום שלי בסבר פנים יפות. הליכתה הייתה כמי שדרכה אצה לה.

תהליך השאלת הספרים לא היה פשוט כלל ועיקר. הילדים היו צריכים לפתוח "במשא ומתן" כדי לשכנע את הגב' נוטוב שתתן להם את הספר שביקשו. גברת נוטוב, רק אחרי שבדקה התאמה בין הספר המבוקש לבין גילו של הילד, ואחרי

שביירה עם הילד איזה ספרים כבר הספיק לקרוא, מסרה את הספר המבוקש לידי. מעטים זכו לקבל שני ספרים בו בעת ובשלושה רק יחידי סגולה. ילדים שהשאילו ספרים מדי יום, זכו ליחס מיוחד וקיבלו רשות להיכנס ל"קודש הקודשים" ולבחור בספר. אחרים "פיתחו" שיטות יצירתיות כדי להשיג יותר משני ספרים בכל ביקור. אחת מהן, שחברי נקטו בה, גלגול פח האשפה (באותם ימים היה עשוי מפח) לאורך כל המדרגות עד לקומת הקרקע ברעש מחריש אזנים. גברת נוטוב כדי לתפוס את "הפורעים" עזבה את עמדתה על הבמה ורצה לחדר המדרגות. להזדמנות הזו חיכה מבעוד מועד אחד הילדים, נכנס ל"קודש הקודשים" ו"השאיל" מספר ספרים בלי רשותה. היו שבחרו בדרך אחרת, והציעו את עזרתם בסידור הספרים המוחזרים למקומם, אחרי שהוכיחו הבנה והקפדה בביצוע המטלה.

מרגוט מיצל

בין הספרים המבוקשים בכיתות הנמוכות של בית הספר היסודי זכורים הסדרות של "חסמבה" שכתב הסופר הנערץ יגאל מוסינזון, ספריו של קרל מאי על "המערב הפרוע" ו"וינטו ויד הנפץ". בכיתות הגבוהות, כיכבו הרומנים "לוליטה" של נבוקוב, "חלף עם הרוח" של מרגרט מיטשל, "מלחמה ושלום" של טולסטוי, "למי צלצלו הפעמונים" של ארנסט המינגווי, "כלבם

של בני בסקרוויל" ארתור קונן דויל, "מאהבה של לידי צ'טרלי" מאת ד.ה. לורנס ורבים אחרים. ספר מעולם אחר "בית הבובות" של ק. צטניק היה קשה לעיכול ומטלטל.

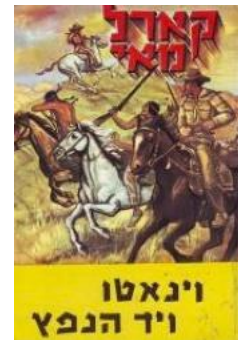
בחרתי הפעם לספר לכם את קורותיה של הספרייה ולשתף אתכם עם מחקרה של שלומית קוצר ועם חומרים נוספים שאספתי.

שנתיים אחרי ייסודה של רחובות בשבט תרנ"ג 1893 נפתח בה "בית עקד ספרים" (שם מיושן למילה ספרייה). מקור השם מהשורש עקד מתאר את פעולת הלקט והקשירה של דפי הספר האחד לשני.

העיתונות באותם ימים דיווחה על פתיחת בית עקד ומקרא ברחובות בשביל הקולוניסטים (המתיישבים במושבה) והפועלים. סיפרו כי הפתיחה הייתה נאה מאוד ועשתה רושם טוב.

על החשיבות הרבה שראו פרנסי המושבה בקריאת ספרים, כבר בשנים הראשונות ליסודה, אפשר ללמוד ממנהגו של משה סמילנסקי- "לקרוא לפני בחירי התלמידים יצירות מן הספרות הרוסית שתרגמם לעברית בשעת הקריאה." הוא אף היה בין המייסדים של ערבי קריאה פעמיים בשבוע – "קריאה אחת בעברית וקריאה אחרת בז'רגון (אידיש)..."

אהרון אייזנברג, ראש ועד המושבה בתרס"א 1901 קיבל על עצמו למרות כל טרדותיו הרבות, לסדר את בית הספרים. ביום ט"ו באב הועיד אספה בשביל לבחור ועד אשר אחד המורים יעמוד בראשו ויקבל עליו את האחריות לבית הספרים.

זאב גלוסקין הזמין בהוצאת אחיאסף את "העולם הקטן" (כתב-עת עברי ראשון לילדים), את שירי יל"ג, "דור, דור ודורשיו" ו"על פרשת דרכים" מאת אחד העם, וספרים באידיש מאת שלום עליכם ואחרים.

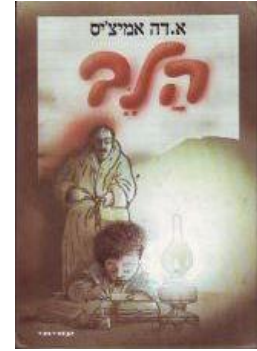
בתרס"ג 1903 הוא כתב לוועד, כי "אולי יעלה בידי להשיג עוד איזה ספרים ממכריי, הכול אשלח ליום המחר על ידי משלוח מיוחד במסילת הברזל." אברהם מוסל, שהגיע מהולנד לרחובות ועבד בה שנה (1913 – 1914), סיפר על ספרייה בבית העם שרוב הספרים בה היו בעברית או באידיש ולכן לא יכול היה להפיק ממנה תועלת. חומר הקריאה כלל גם עיתונות מהארץ ומהעולם. ב- 1932 הודיע ראש המועצה המקומית, יהודה גורודיסקי לחברי המועצה כי המושבה קבלה בירושה את כל הספרייה של אליהו זאב ליון אפשטיין המנוח וכי זאב גלוסקין הודיע כי הוא מנדב את ספרייתו.

לאורך השנים סבלה הספרייה ממחסור תקציבי. זאב גלוסקין שעמד בראש חברת "כרמל" ששיווקה את יינות יקבי ראשון לציון ושל זיכרון יעקב, הועיד 20% מרווחיה של החברה למען המושבה רחובות, כתב לוועד המושבה: "עליכם לדעת כי יותר מ-200 פראנק לשנה לא אוכל להוציא על בית העקד שלכם".

בעיתון "הפועל הצעיר" ב- 1910 כתבו כי "הספרייה עומדת להיהרס, אחרי שמבין בני האיכרים אין כעת אף אחד שיתנדב להקדיש איזה שעות לטובת קיומה של הספרייה" והכתב מתרעם על בנות המושבה - "שאינן שמות לב כי אין מי שיחלק ספרים, שיקבץ כסף לתשלום שכר הדירה, שיסדר קטלוג ואינן מתביישות, כי בספרייה זו שוררת עזובה רבה".

מזכיר ועד ה"מכבי"- אפרים חרל"פ, שלח מכתב לוועד המושבה ב-1921, שהסכום שהוקצב לספרייה "לפתיחת ספרייה ואולם קריאה" אינו מספיק. צבי שפירא, שהיה אחראי על הספרייה מטעם ועדת התרבות, מתכתב ב- 1926 עם המועצה המקומית בדרישה להגדיל את תקציב הספרייה ומלין ש"ישנם הרבה ספרים חשובים שאין ביכולתנו לרכוש, מחוסר אמצעים", אין באפשרותנו

לקנות ספרים חדשים מחוסר מקום, ובמכתב ב - 1934 הוא מתאר את מצבה העלוב של הספרייה, על ספרים שמונחים בארגזים "מחוסר מקום בארונות ומחוסר מקום להעמדת ארונות" ודורש את הגדלת הסכום לרכישת ספרים ואת העסקתו של ספרן קבוע "ולא לסמוך רק על מתנדבים".

"בית עקד ספרים" פעל, כנראה, ב"שלאש" ואחר כך בביתו של שמעון גרינברג (רחוב הרצל 182) "שם, באחד מחדרי הבית היו ספסלי ישיבה וארון ששימש לספרים". ב- 1913 נכתב בשם ועד הספרייה כי הקימו ספרייה מיוחדת בתוך הספרייה הכללית אשר בבית העם, על שם יהודה טלר. העמידו שם ארון מיוחד אשר יכיל את כל הספרים... וכאשר ייבנה בית מיוחד אצל "בית העם" ישימו את תמונתו.

הבית לא נבנה מהר כל כך והספרייה נדדה ממקום למקום. העבירו אותה מבית המועצה לבית תלמוד תורה, בהבטחת 2 חדרים, ולבסוף הייתה סגורה מספר חודשים. כתב צבי שפירא ב- 1936.

ב- 1937 נרכש ריהוט של חמישה שולחנות ועשרה ארונות בשביל הספרייה של "בית העם". תקציב הספרייה בשנה זו, כפי שמופיע בדו"ח הכספי של אגודת בית העם עמד על 740 לא"י.

ב- 1939 אולם הספרייה שימש למשכנה של כיתת לימוד ראשונה של "הגימנסיה" ברחובות. היו בה חמישה תלמידים (ארבע בנות ובן אחד) בלבד. כעבור זמן, עברו ללמוד בבית "מכבי" וב- 1941 המשיכו את לימודיהם בבית סלוצקין.

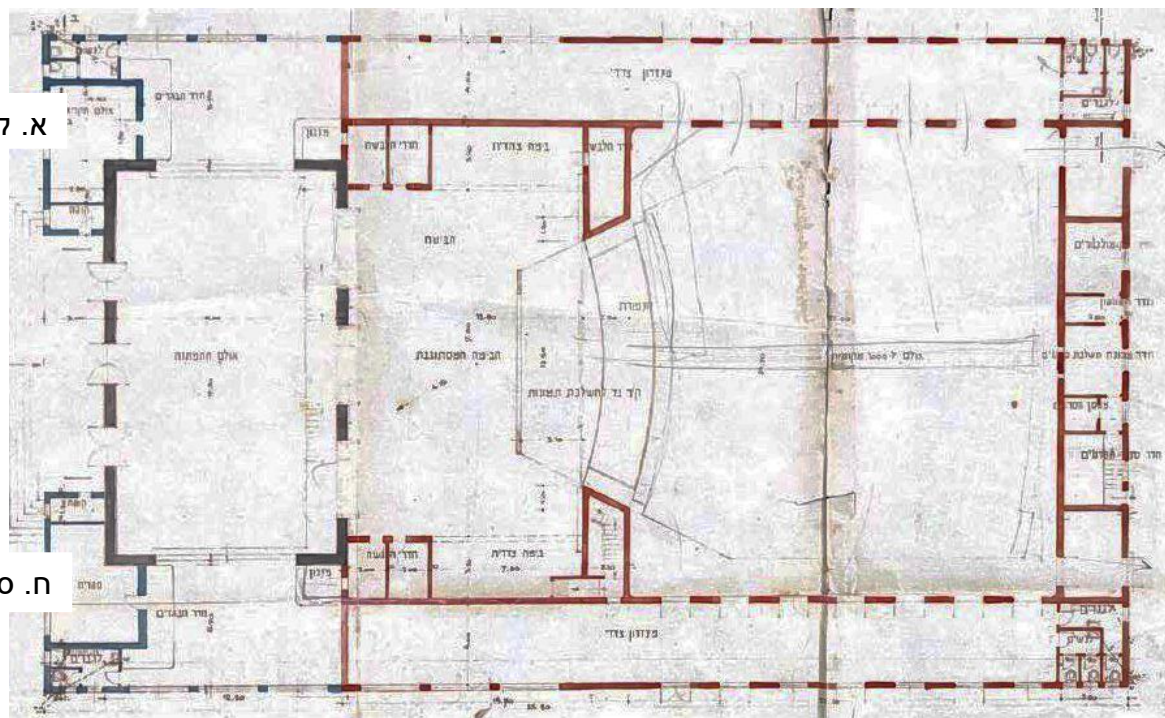
מנהל הספרייה הראשון הידוע מן הכתובים, עוד "בהיותו נער כמעט", היה יהודה גורודיסקי, ואחריו אליהו גלזר שבמשך שנים היה מנהל הספרייה המקומית ברחובות. גם המורה כהן-צדק עבד "בבית עקד הספרים". בשנות העשרים והשלושים עמד בראש ועד הספרייה צבי שפירא.

מראשית שנות הארבעים ועד שנות השבעים, עמדה מאחורי דלפק

ההשאלה הגב' פרומה נוטוב, השמורה בזיכרונם של רבים מילדי רחובות. עם השלמת בנייתו של בית התרבות ע"ש סמילנסקי, עברה הגב' נוטוב עם הספרים לבניין של בית התרבות, שם הוקצה לספרייה מקום מרווח ומשם ניהלה בכישרון את ענייני הספרייה, כולל השאלה, רכישת ספרים וייעוץ מקצועי.

א. קריאה

ח. ספרייה

תרשים התכנית לבניית הקולנוע והספרייה הוגשה במאי-1934. תכנית נוספת לבניית הספרייה הוגשה מאוחר יותר ובנתה מעל הקופות בקומה שניה. בתרשים שלהלן, יש אולם נפרד לקריאה וחדר נפרד להשאלת הספרים. בחזית הבניין בצד שמאל.

ב - 1983 הונחה אבן הפינה לספרייה הציבורית ע"ש מאירהוף. לאחר 102 שנים ליסודו של "בית עקד הספרים" ב-1985, זכתה הספרייה לעבור למבנה קבע ברח' גולדין 2, שהוקם מהתרומה הנדיבה של יוסף ורבקה מאירהוף מבלטימור, מרילנד, ארה"ב, באמצעות קרן החינוך לישראל של המגבית היהודית המאוחדת. כיום, יש ברחובות רשת ספריות של ששה סניפים.

משולחנו של גיאוגרף

צילום: גאג'ט ליין

מנהרות לחימה בגליל שוקי ברנדווין

35 מערכות מסתור התגלו בגליל התחתון והן מותארכות לתקופת מרד בר כוכבא. 70 שנה קודם לכן היה הגליל שרוי במתח לאומי רב שנסתיים בחורבן המקדש. מתח שבא לביטוי בין ציפורי שלא מרדה ליודפת שמרדה וחרבה. ציפורי העשירה, היושבת על דרך ראשית ובעלת מפעל מים, 'בגדה ושרדה', יודפת המייצגת כפר גלילי חסר כל, שייתכן שלא היה לו מה להפסיד.

נהוג לחשוב שמרד בר כוכבא לא כלל את הגליל, על אף שריתק את מרבית לגיונות רומי ללחימה, אף יותר מאלו שנדרשו במרד הגדול. לא היה יוסף בן מתתיהו שיתעד את המרד ואת מפקדו, לא היה ואין קונסנזוס על דמותו של מנהיג שרק מעט ידוע עליו ועל פירוש שמו המתערפל בין בר 'כוכב' לבר 'כזב'. מעוז המרד היה כפי שהניחו החוקרים, ביהודה.

בעת שנחפרה יודפת, בקיץ 1992, התגלתה מערכת מסתור בעיבלין, זאת הייתה מערכת משוכללת ואיכות חציבתה מרשימה, כך סיפרו אלו שראו אותה. היא התגלתה בעת שנחפר שטח לקראת בניה פרטית. בעל הקרקע חשש לאדמתו, שכניו לחצו מחשש להגבלות ואולי הפקעות שיחולו גם על אדמותיהם. הארכיאולוג ד"ר מוטי אביעם, שניהל את חפירות תל יודפת ואני נהייתי מחסותו, קבע סיור התרשמות באתר ואם יהיה צורך, גם למצוא פתרון ראוי שיניח את דעתו של בעל הקרקע ויתכן שגם יספק לו הכנסה עתידית, כך נקבע מועד לסיור באתר. ביום הסיור, לקראת סיום עבודתנו בתל יודפת, התבשרנו כי בעל הקרקע שינה את דעתו ופוצץ את מערכת המסתור בשיטת ה'בארוד' הישנה והעלה דחפור על השטח. כמה מערכות מסתור נוספות שרדו את הרומאים ולא שרדו את השנים האחרונות?

מערכות המסתור שהתגלו ומעידות על מרד בר כוכבא בגליל הן ברובן משוכללות, ארוכות, מסועפות, רבות מפלסים ובעלות פניות חדות, כל מה שיגרום לחייל רומאי לאבד את יתרונו בקרב, להשאיר את סוסו, מגינו וחניתו, ולזחול פנימה עם סכין בין השינים ללא רתק ובליסטראות, כך ימצא עצמו 'אחד מול אחד' בתת הקרקע. הרומאים לא נכנסו למערכות המסתור ונאלצו לשנות תכניות ולהתעכב, מתקפה הפכה להתשה, וצבא סדור נתקל בלוחמת גרילה.

35 מערכות מסתור שהתגלו ממוקמות כקו חוצה גליל, על תוואי התקדמות כוחותיו של המצביא הרומי יוליוס סוורוס שנקרא לדכא את המרד, הוא יצא מעכו לכאבול והמשיך פחות או יותר בציר המוכר כיום כ'שביל הסנהדרין'. במהלך כנס 'שביל הסנהדרין' האחרון סיפר פרופ' ינון שבטיאל על מערכות מסתור אלו.

פרופ' שבטיאל מזהה את מערכות המסתור הללו כמערכות פעילות בתקופת מרד בר כוכבא, הוא אף העריך את קצב התקדמות חציבת מנהרה בסלע גיר גלילי סדוק, בכ 20-30 מ' בחודש. חלק ממערכות המסתור התחילו מתוך מקוואות, חלק הסתיימו במפתיע, בנייתן פסקה וניתן רק לדמיין מדוע.

פרופ' שבטיאל עם אסף קמר ויפית שקרוב במערת רומה הגלילית
צילום: ניצן דרור, אתר ynet

אינני מכיר הרבה חופרי מערכות מסתור החוצבים בשיטות קדומות, הקרוב ביותר שאני מכיר היה אבי שעסק בחפירת מנהרות בריחה מלטרון ומחנות גילגיל ואסמרה. בכולם הוא חפר בכדי למלא את צו הבריחה אל החופש של אסירי המחטרות. מנהרות אלו הציבו אתגרי תאורה, אוורור, פיזור חומר החפירה באופן שאינו מגלה את סוד המנהרה ועד פיזור פלפל לבלבל כלבי גישוש. ממצאי הפטנטים של אצ"ל אורי חפץ, בנה מדחס בעל מדחף (פרופלור) שהורכב מכפיות שנעלמו מחדר אוכל, הרכיב צנרת אוורור מגלילי נייר טואלט... לוחמי בר כוכבא דאגו למקם נרות שמן ולהתארגן לשהות ממושכת עם בני משפחותיהם במערכות המסתור.

האם מערכות מסתור אלו שימשו ללחימה או מסתור, או שניהם, האם ששימשו למרד הגדול, מרד בר כוכבא, או שניהם? עיקרי התיארוך מתבססים על חרסים ומטבעות, בכל אופן, לא ניתן להתעלם מהעובדה שאוכלוסיית הגליל התחתון התבצרה במנהרות ונערכה לקראת התרחשויות צפויות. אם צודק פרופ' ינון שבטיאל, הרי שבין שפרעם לטבריה הוקם 'קו בר לב'

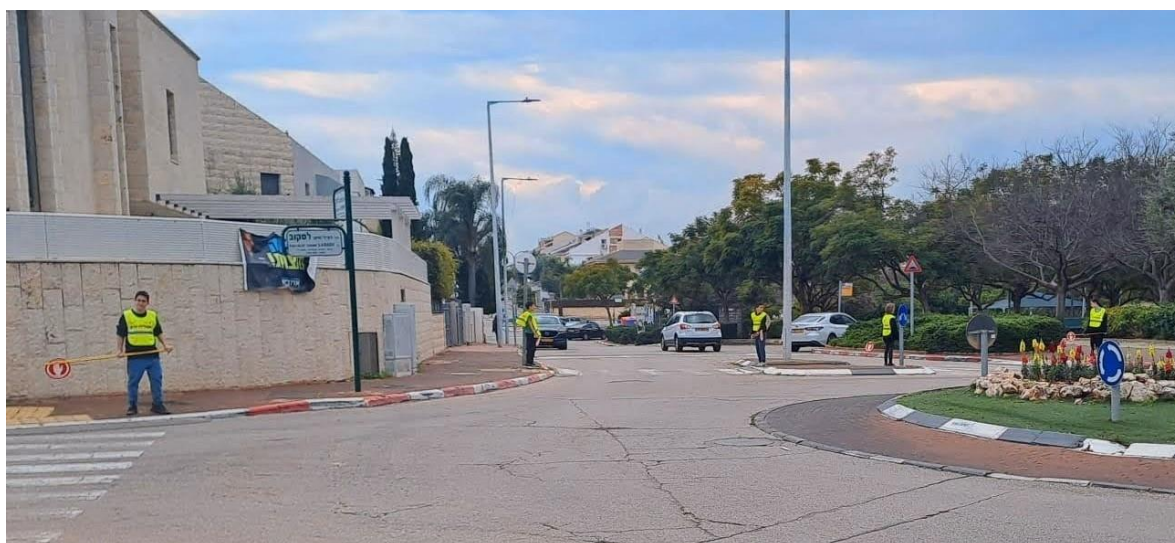
של בר כוכבא. הגליל התכונן, התגונן, תקף והתיש את הרומאים במרד בר כוכבא. הרומים מצידם לא גילו הומניות יתרה, הציבו משמרות חיסול מעל הפירים, זרקו פגרים למקורות המים, הרעיבו את המסתתרים והחדירו עשן, כל דבר שנדרש, עד לניצחון.

מקורות המידע למרד בר כוכבא מועטים והם פותחים צוהר קטן לתקופה. הראשון בהם הוא ההיסטוריון דיו קסיוס בן המאה השלישית. המקורות האחרים הם אמרות ומדרשים של חז"ל. מקורות נוספים הם איגרות בר כוכבא המספקים רקע לוגיסטי ללחימה ומנהלות באזור במדבר יהודה וים המלח.

דיו קסיוס מתאר במילותיו – 'כל יהודה היתה כמרקחה'. מילת המפתח של היסטוריון שלא היה נוכח לא בזמן ולא במקום הן 'כל יהודה'. אנו יודעים היכן חבל יהודה, אולם הרומאים ראו את 'כל יהודה' כפרובינקיית ג'ודיאה הכוללת את הגליל. מרד בר כוכבא היה מקיף יותר ממה שחשבנו ומערכות המסתור שהיו בשימוש בתקופה זאת מחזקים את ההנחה שבר כוכבא לא היה מנהיג מרד מצומצם של קנאים משיחיים, אלא מנהיג העם בתקופת קשה זאת. אם היה ה'כוכב שדרך ביעקב' או הכזב שתעתע את העם לאסון נורא, הוא וויכוח שנותר בין אלו המצדדים בלחימה לחרות או במדיניות הישרדותית. האיסלאם וגם הרמב"ם בעלי מסר לפיו יש לנהוג כקנה המתכופף ברוח ולא כארז הנשבר, מוסיף האסלאם - עד אשר תזרח השמש, וזאת **לדעת**, כל עוד לא מתקיימים תנאים המבטיחים הצלחה.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

דור הטיקטוק – מובילי העתיד

כיכר בקרית יובל, רחובות, פברואר 2024

נראה בעלון הבא

תם ולא נשלם